

היבטים לשוניים בפרשת חקת פג

גליון זה מוקדש לנכדי יונתן בלוי נר"ו לרגל נישואיו עם אשתו אפרת לבית ניסנבום יה"ר שהיה בניין עדי עד ויזכו לבנים ולבנות דור ישרים יבורך

דקדוקי קריאה בפרשת חקת בהפטרה ובראשון של בלק

יט ב וַיִּקְחוּ: וא"ו בשווא נע. אֵלֶיךָ פָּרָה: הפ"א רפויה

יט ז וְכַבֵּס: הבי"ת בסגול ולא בצירי, וכן בפסוק י. וְאַחַר יָבֵא אֶל-הַמַּחֲנֶה: טעם טפחא בתיבת

וְאַחַר

יט יב הוּא יִתְחַטֵּא-בֹּ בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִטְהַר: יש לעמוד מעט אחר קריאת הַשְּׁבִיעִי להדגיש את העובדה כי ההפסק העיקרי בתיבה זו ולא בתיבת התביר, אחרת מתקבלת משמעות שאינה נכונה. וכן הדבר גם בחצי השני של הפסוק: הוּא יִתְחַטֵּא-בֹּ בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי - יִטְהַר

וְאִם-לֹא יִתְחַטֵּא בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי - לֹא יִטְהַר

יט יד בְּאֶהָל: הבי"ת בשווא, אך בהמשך הפסוק בְּאֶהָל מיודע, הבי"ת בקמץ

יט טז בְּחֻלַּל-חָרֵב: געיה בבי"ת הראשונה

יט יח עליית שני

י"ה-שָׁם: געיה בה"א. בְּעֵצִים הבית פתוחה¹ בְּחֻלַּל: העמדה קלה בבי"ת לציין מיודע

כ א כָּל-הָעֵדָה: הטעמה כפולה על תיבה אחת

כ ב וְלֹא-הָיָה מַיִם: טעם נסוג אחור לה"א הראשונה

כ ד וְלִמָּחָה: במלרע ומ"ם רפויה, וכן הדבר גם בפסוק הבא

כ ה הָרָע: רי"ש קמוצה

כ ז עליית שלישי

כ ח וְהִשְׁקִיתָ: במלרע

כ יג אֲשֶׁר-רָבוּ: במלרע, יש להיזהר לא להבליע רי"ש אחת לתוך השנייה

כ יד עליית רביעי

כ מִצְאָתָנוּ: הטעמה באל"ף הקמוצה, לכן הת"ו שלאחריה בשווא נח²

כ יז נַעֲבְרָה-נָא: העי"ן בשווא נח. דְּרָךְ הַמִּלֶּךְ גִּלְדָּה: כך ההטעמה על פי רוב הדפוסים

כ יט בְּמִסְלָה: געיה בבי"ת והמ"ם בשווא נע ללא דגש

כ כב עליית חמישי

כא א וַיִּלְחָם: במלעיל, כן הדבר בהמשך בפסוק כג

כא ד לְסִבָּב: הבי"ת הראשונה רפה, כן הדבר לפי בן אשר בכתר ארם צובה ולנינגרד

¹ אופייני לה"א הידיעה לפני עי"ן (אע"פ שלפי הכלל צריך להיות כאן קמץ).

² למרות שזהו שווא שלאחר תנועה גדולה וכבר דנו בכך בעבר

כא ה בַּאֲלֵקִים: האל"ף אינה נשמעת. קִצָּה: הטעם בקר"ף מלעיל³
כא ו וַיִּשְׁלַח: השי"ן בפתח ולא בשווא. מִיִּשְׂרָאֵל: המ"ם בחירק חסר וכך גם היר"ד הדגושה שלאחריה
כא ז וַיָּסֶר: במלרע, הוא"ו בשווא נע

כא י עליית ששי
כא יא מִמְזַרְח הַשָּׁמֶשׁ: יש להקפיד על הפרדת התיבות שלא יישמע שהה"א שבראש התיבה השנייה
תשתייך לסוף התיבה הקודמת
כא יג וַיִּחַנּוּ: בטעם רביע, לא בגרשיים⁴
כא יד יֹאמֶר: המ"ם בפתח
כא טו לְשֵׁבֶת: הלמ"ד בשוא, לא בקמץ
כא יח שָׂרִים: שי"ן שמאלית
כא כ וַיִּשְׁקֶפָה: במלעיל

כא כא עליית שביעי
כא כב אֶעֱבְרָה: העי"ן בשווא נח
כא כג יִהְיֶה: היר"ד מוטעמת וקמוצה בקמץ רחב, והה"א בשווא נח
כא ל וַיִּנְשָׂים: הו"ו והנר"ן בפתח, נר"ן ושי"ן דגושות. מִיַּדְבָּא: הדל"ת בשווא נע
כא לב אֶת-יַעֲזָר: העי"ן בשווא נח
כא לא וַיִּזְרַשׂ אֶת-הָאֲמָרִי אֲשֶׁר-שָׁם: הטפחא בתיבת וַיִּזְרַשׂ⁵

כא לד מפטיר

הפטרת חקת שופטים יא:

ב וַיֹּאמְרוּ לוֹ: טעם נסוג אחר ליר"ד
ח וְהִלַּכְתָּ... וְנִלְחַמְתָּ: מלרע
ז בַּאֲתָם: במלרע. עֲתָה: מלעיל, בפסוק הבא עֲתָה מלרע
ט לְהִלָּחֵם: הטעם בחי"ת והיא בצירי בניגוד לפסוק כז
יג בַּעֲלוֹתָו: העמדה קלה בבי"ת למנוע הבלעת העי"ן החטופה
טז כִּי בַּעֲלוֹתֶם מִמִּצְרַיִם: טעם טפחא בתיבת כִּי
יז אֶל-מֶלֶךְ אֲדוֹם | לְאֹמֶר: פסק בין תיבות אֲדוֹם ובין לְאֹמֶר. אֶעֱבְרָה-נָא: העי"ן בשווא נח
יח וַיָּסֶב: הסמ"ך בקמץ קטן
כא ה' אֱלֹהֵי-יִשְׂרָאֵל: יש לשים לב לקושי המתעורר בקריאת תיבות אלו וטעמיהן
כז לְהִלָּחֵם בֵּי: טעם נסוג אחר ללמ"ד וכן הדבר בהמשך בפסוק לב

³ המטעים בצד"י עובר לזמן בינוני (הווה).

⁴ עיין "כא"צ והנוסח "....עמ' 52

⁵ בניגוד לתורה קדומה הסובר כי טעם זה יבוא על תיבת 'האמרי'

ראשון של בלק במדבר כב:

ד אֵת יֵרֶק הַשָּׂדֶה: טעם טפחא בתיבת אֵת

ה שני במנחת שבת

פְּתוּרָה: הטעם מימין לפ"א, ההטעמה בת"ו, במלעיל

ו וְעֵתָהּ: הקורא את העי"ן כמו אל"ף משנה את משמעות הכתוב. אָרְה-לִי: העמדה קלה באל"ף.

וּאֶגְרָשְׁנוּ: הר"ש בשווא נע ולא בחטף

ח שלישי במנחת שבת

יא קָבָה-לִי: העמדה קלה בקו"ף

יב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל-בְּלָעָם: יש לשים לב לטעמים בפסוק זה, רבים הקוראים המתבלבלים וקוראים מרכא-טפחא כבר בתחילתו. הדבר נובע מכך שהאתנח⁶ קוטע את דברי הבורא אל בלעם באמצע

ומחלק את הדיבור לשניים: לֹא תִלְךָ עִמָּהֶם לֹא תֵאָר אֶת-הָעָם

הרב בצלאל אריאל נר"צ. לאוהבי התורה ולומדיה, שלום רב כשאנו מוצאים שנושא מסוים נבחר לפתוח כמה ראשי סדרים, אנו מבינים שנושא זה היה חשוב במיוחד לחכמי ישראל והם בחרו להדגישו. בנושא עליו ארחיב היום, הגדילו חכמי ישראל לעשות והם גם הדגישו אותו בהפטרות באופן ייחודי.

סדר יח בחומש במדבר פותח בשליחי משה למלך אדום. וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה מַלְאָכִים מִקֶּדֶשׁ אֶל-מֶלֶךְ אֲדָוִם כֹּה אָמַר אֶתִּידָא יִשְׂרָאֵל...

המאבק הגלוי שבין ישראל לעשיו הוא אדום, מתחיל בראש סדר סדר כד בבראשית: וַיְהִי כִּי-יִזְקֹן יִצְחָק וַתִּכְהֶינּוּ עֵינָיו מֵרְאֵת וַיִּקְרָא אֶת-עֵשָׂו בְּנֵו הַגָּדֹל וַיֹּאמֶר אֵלָיו בְּנֵי וַיֹּאמֶר אֵלָיו הֲנָנִי:

המלחמה הראשונה בינינו ובין עשיו, מלחמה שנמנעה לבסוף, נמצאת בראש סדר ל בבראשית: וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים לִפְנֵי אֶל-עֵשָׂו אֶחָיו אֲרָצָה שְׂעִיר שָׂדֶה אֲדָוִם:

בהמשך חומש בראשית מובלעים תולדות עשיו הרבים מאוד בתוך תולדות יעקב שבסדר לב. וכדברי רש"י בפתחת סדר לג: מְנַעַל לְמַרְגְּלִית נְשׂוּפָלָה בֵּין הַחוּל, אָדָם מְמַנְשֵׁמֶשׁ בְּחוּל וְכוּכְרוּ בְּכַבְרָה עַד שֶׁמוֹצֵא אֶת הַמַּרְגְּלִית, וּמְנַשְׁמָצָה – הוּא מְנַשְׁלִיף אֶת הַצְּרוּרוֹת מִיָּדוֹ וְנוֹטֵל הַמַּרְגְּלִית.

גם אצלנו אנו פונים בדברי שלום ועשיו יוצא לקראתנו בעם כבוד וביד חזקה. בימי בית ראשון היו כמה עימותים קשים עם אדום, עד שהם הגדילו להרשיע כתיאור המזעזע שבנבואת עובדיה: וְאֶל-תַּעֲמֹד עַל-הַפָּרֶק לְהַכְרִית אֶת-פְּלִיטָיו וְאֶל-תִּסְגָּר שְׂרִידָיו בְּיוֹם צָרָה:

בית המקדש השני הוחרב על ידי הרומאים, אז יצאנו לגלות הארוכה והנוראה, גלות אדום, ממנה זכינו להיגאל רק לפני כשבעים וחמש שנים.

סיום נבואת עובדיה, שנבחרה לעמוד בראש סדר ט בתרי עשר, קובעת שמלוכת ה' בעולם תהיה שלמה רק אחרי שתשועת ישראל תכלול גם את משפטו של עשיו הוא אדום: וְעָלוּ מוֹשְׁעִים בְּהָר צִיּוֹן לְשִׁפֹּט אֶת-הָרָר עֵשָׂו וְהִיָּתָה לִי הַמְּלוּכָה:

⁶ הוסבר כמה פעמים שהפתיחה של הפסוק היא לפני האתנח. והאתנח חוצה את החלק העיקרי של הפסוק כלומר את דברי ה' אל בלעם.

באמצעות ההפטרות חיזקו חכמי ישראל את הקשר בין הסדרים. אחת התופעות המעניינות בהפטרות הארץ-ישראליות היא שנבואה אחת משמשת לכמה סדרים שונים. ניש אפילו הפטרה אחת לשישה סדרים שונים]

נבואת עובדיה זו על אדום היא גם הפטרת סדר ל בבראשית וישלח יעקב... אל-עשו אחיו ארצה שעיר שדה אדום: וגם הפטרת סדר יח כאן: וישלח משה ... אל-מלך אדום.

בעקבות ההפטרה קושר רבי ינאי בין שני הסדרים:

אז לשון רפה אָנֹכִי נֶאֱמַר תָּם // וְשִׁלַּח אֶל אַח דְּבָרֵי מִכְתָּם [מִכְתָּם = מֶרֶץ וְתָם] ... גַּם מִזְקֵנִים אֲזַנְתִּיבֹנָן // עֵינַי בְּעֵינָהּ וְכֵן נִתְחַנַּן ...

ההוא אָמַר כֹּה אָמַר עֲבָדְךָ // וְזֶה נִם כֹּה אָמַר אַחֲרֶיךָ הַדָּף זָרְעֵנוּ בְּזָרְעֵכֶם לֹא יִדְבֹק // אֵיךְ יִוָּכַל קֵשׁ בְּאֵשׁ לְדָבֹק

ההפטרה מסתימת בראש סדר ט בתרי עשר ועלו מושעים בהר ציון לשפט את-הר עשו והיתה לה' המלוכה:

זהו הפסוק הפותח את הפטרת סדר ב בדברים רב-לכם סב. אתם עבדים בגבול אחיכם בגניעשו... וייראו מכם ונשמרתם מאד: אל-תתגרו בכם כי לא-אתן לכם מארצם עד מדרך כף-רגל... ואם יורשה לי, אוסיף:

הרמב"ם פוסק במשנה תורה, הלכות מלכים ומלחמותיהם פרק יא, שהעבודה זרה הנוצרית והאיסלם באו לעולם כדי לקרב את עובדי העבודה זרה שהאמינו בריבוי אלילים לאמונה באל אחד: [העתקתי מאתר ספריא]

אף ישוע הנוצרי שדממה שיחיה משיח, ונחרג בבית דין, כבר נתנבא בו דניאל, שנאמר "ובני פריצי עמך ישאו להעמיד חזון ונגשלו". וכי יש מכשול גדול מזה, שכל הנביאים דברו שהמשיח גזאל ישראל ומושיעם, ומקבץ נדחיהם ומחזק מצותו, וזה גרם לאבד ישראל בחרב, ולפזר שאריתם ולהשיפילם, ולהחליף התורה, ולהטעות רוב העולם לעבד אלוה מפלעדי ה'. אבל מחשבות בורא עולם אין פוח באדם להשיגם, כי לא דרכינו דרכיו ולא מחשבותינו מחשבותיו. וכל הדברים האלו של ישוע הנוצרי, ושל זה הישמעאלי שעמד אחריו, אינן אלא לישר דרך למלך המשיח, ולתקן את העולם כלו לעבד את ה' ביחד: שנאמר "כי אז אהפך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם יי (ה)לעבדו שכם אחד" (בנבואות צפניה).

כיצד: כבר נתמלא העולם כלו מדברי המשיח, ומדברי התורה ומדברי המצוות, ופשטו דברים אלו באיים רחוקים, ובעמים רבים ערלי לב; והם נושאים ונותנים בדברים אלו, ובמצות התורה – אלו אומרים מצוות אלו אמת היו, וכבר בטלו בזמן הזה, ולא היו נזהרות לדורות. ואלו אומרים דברים נסתרות יש בהם, ואינן כפשוטן, וכבר בא משיח, וגלה נסתריהם.

וכשיעמד המלך המשיח באמת, ויצליח וירום וינשא – מיד הם כלן חוזרין ויודעים שישקר נחלו אבותיהם, ושנביאיהם ואבותיהם הטעוים.

ובימינו אנו זוכים לראות את התחלת מימוש דברי הרמב"ם.

הרב גור אריה צור נר"ו. לעניין סמיכות הפרשיות קרח-חקת

נאמר על ידי שלמה המלך: אֲמַרְתִּי אֲחַפְּמָה וְהִיא רְחֹקָה מִמְּנִי (קהלת ז,בג) ודרשוהו במדרש תנחומא על מצות פרה אדומה, ופירושו שרחוקה משכל אנוש, כיצד אותם המים גם יטהרו וגם יטמאו. יטהרו את הטמא, ויטמאו את נושאייהם.

ולעומקו של מקרא יאמר: יטהרו את הטמא אלו תלמידי חכמים בעלי ענוה שהתורה מטהרת אותם שנאמר: (הושע י"ד) כִּי יִשְׁרִים דְּרָכֵי ה' וְצַדִּיקִים יִלְכוּ בָם, ויטמאו את נושאייהם אלו המתברברים ומתנשאים על תלמידי החכמים כקרח שהתנשא על משה רבנו הענו מכל האדם, ועליו נאמר: (שם בהושע) וּפְשָׁעִים יִפְשְׁלוּ בָם. שְׁמִי

הפרה המשוליים למי תורה, מטמאים את נושאים, כן התורה לא תגן על המתנשאים עליה, המתחזים לטהורים, וכגון קרח ועדתו, ובוזה ינתן טעם לסמיכות הפרשיות קרח וחקת.

ועל דרך הצח, ירמזון לכך שמות הפרשות קרח-חקת, שיש בהן אותיות משותפות קח-חק, וקרח לקח לעצמו מקח רע וכמובא בסנהדרין פרק חלק [קט]: וַיִּקַּח קָרַח אֹמֶר רִישׁ לְקִישׁ שֶׁלְקַח מִקַּח רֵעַ לְעַצְמוֹ. לכן האות ר המורה על רע היא בתוככי שמו: קרח. ובמקום קח מקח טוב, שהיא התורה שְׁנֵאמֹר (משלי ה. ב): כִּי לְקַח טוֹב נָתַתִּי לְכֶם תּוֹרַתִּי אֶל תַּעֲזֹבוּ, לקח מקח רע ונהיה קרח, ולא השכיל לפרשת חקת לקחת את האות ת של אמת התורה להיות לו לחק. שכן חק עם ת של האמת הרי חקת התורה.

ואשר על כן נסמכו הפרשות קרח-חקת ליתן לב להתרחק מן הרע המטמא את הטהורים ולקחת לקח טוב של חקת התורה שמטהרת את הטמאים.

שערי זבול. זאת חקת התורה. יש ליישב מדוע כתיב 'זאת חקת התורה', ולא 'זאת חקת הפרה'. ונראה כי הנה כל מצוה ומצוה אפילו מצוה שכלית שכולם מבינים שצריכים לקיים כגון כיבוד אב ואם, לא תגזול, עריות וכו', חוץ מהשכליות שבה, יש גם חק בזה, והיינו מה שאין אנו מבינים, כמו שמבואר בכתבי האריז"ל מה עושה ופועל מצוה בעולמות העליונים, ומה מתקן המצוה בעולמות העליונים. ובכן מה עושה העבירה, ומה פוגם בעולמות העליונים, ומה מפסיד האדם בזה העולם כשעושה עבירה. וא"כ בכל מצוה שכלית יש בזה חוק שאנחנו בכלל לא משיגים, ואנחנו רק יודעים השכל של המצוה, אבל היוצא מן המצוה אנחנו לא יודעים, וא"כ זהו כבר גם חוק, וא"כ בכל מצוה ומצוה אפילו המצוה השכליים, יש בהם חק שזה לא ידוע לנו, והאריז"ל רק גילה לנו קצת מן המקצת. וזה שאמר הכתוב 'זאת חקת התורה', שכל התורה כולה זהו חוקים, וכאן התורה נותנת לנו דוגמא אחת זיקחו אליך פרה אדומה', וכמו במצוה זו אפילו שלא מבינים, אנו מחייבים לקיימה, כך כל התורה והמצוה יש בהם חוק וסודות התורה ומחייבים לקיימם, וזהו הביאור 'זאת חקת התורה', שכל התורה זהו מלא חוקים, אפילו שהמצוה שאנו מבינים יש בזה חוקים.

אבני נזר. זאת חקת התורה. 'חוקה' הוא מלשון חקיקה, כי צריך כל אחד שיהיו דברי תורה חקוקים בלבו, נישט נאר פון אויבען (- לא רק על לבו). ולכן היה הכתב בלוחות חקוק משני עבריהם. ויכול אדם לבוא לזה ע"י טהרה, כי ע"י טהרה נחקקים דברי תורה בלבו של אדם ולכן כתיב לשון 'חוקה' בטהרת פרה.

וכן כתיב 'חוקה' בפרשת גיעולי מדין (במדבר לא:כא), כמו שאמרו חז"ל (חגיגה טו.), דכמו שאי אפשר לצמר לקלוט הצבע רק אם מסיר ממנו תחילה כל לכלוך וטינוף, כמו כן רק כאשר נגעל ונפלט כל הגסות והזוהמא געמיינקייט (- מיאוס) מלבו של אדם, רק אח"כ יכולים להיות דברי תורה נחקקים בלבו וזה, ענין גיעולי מדין להפליט גיעולי נכרים.

הרב גור אריה צור נר"ו. זאת התורה אדם פיימות באהל, ודרשו (זהר חדש ספרא תניינא) אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה ופירשוה שם דמשתדלין באורייתא לשמה. וזה שנאמר חקת התורה ולא חקת הפרה. ותדרש הפרשה כמין חומר לדרך לימוד התורה:

וַיִּקְחוּ אֵלֵיךְ, כנאמר כי לקח טוב נתתי לכם, תורתו אל תעזבו (משלי ד, ב), ויחדשו בה חידושי תורה, אע"פ שהכל נאמר לך מסיני, לכן נאמר ויקחו אליך.

פְּרָה אֲדָמָה תְּמִימָה יִרְמוּז לַפֶּשֶׁט רִמּוּז, דֶּרֶשׁ וְסוּד.
 פְּרָה נוֹטְרִיקוֹן פֶּשֶׁט רִמּוּז, אֲדָמָה יִרְמוּז לְדֶרֶשׁ, הַמְדָּמָה מִילְתָּא לְמִילְתָּא,
 תְּמִימָה, יִרְמוּז לְסוּד, שֶׁהַסּוּד מְאֻחַד כָּל הַקְּצוּוֹת, וְעוֹשֶׂה הַכֹּל אֶחָד, וְהַתְּמִימוֹת מוֹרָה
 עַל אַחַדוֹת הַקְּצוּוֹת. כְּסוּד שְׁמַע יִשְׂרָאֵל וְגו' אֶחָד (דְּבָרִים ו, ד).
 אֲשֶׁר אֵין-בָּהּ מוֹם, אֲשֶׁר לֹא-עָלָה עָלֶיהָ עֵל. אִם אֵין בֶּה מוֹ"מ וְהוּא מִשָּׂא וּמִתָּן בְּלִימוּד,
 הִרִי שֶׁלֹּא עָלָה עֲלֶיהָ עוֹל, שֶׁלֹּא קָבַל עַל עֲצָמוֹ עוֹל תּוֹרָה.
 וְנִתְּתָם אִתָּה אֶת הַתּוֹרָה שֶׁלְּמַדְתֶּם עִם חִידוּשֵׁיהָ, אֶל אֶלְעָזָר, וְכֹאמְרוּ אֶל-עוֹזֵר, לְבַקֵּשׁ
 מִמֶּי שֶׁהַחֲכָמָה שֶׁלּוֹ שִׁיעוּזוֹר לְלוּמַד בְּפִירוּשָׁה.
 לְמִי נִדְּחָה לְטַהַר אֶת הַלּוּמְדִים כְּמוֹ מִי מִקּוֹה טַהֲרָה, חֲטָאֵת הוּא לְחֲטָאֵם וְלִזְכְּכֶם.
 חֲטָאֵת הוּא, לִימוּדוֹ יִהְיֶה לוֹ כְּקִרְבֵּן חֲטָאֵת לְפָנֵי ה', כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר (בְּרֻכּוֹת ה). בְּחֻסְדֵּךְ
 וְאַמֶּת יִכְפֹּר עֲוֹן (מִשְׁלֵי טז, ו) שֶׁכָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה מוֹחֲלִין לוֹ כָּל עוֹנוֹתָיו.

הוּא יִתְחַטָּא-בּוֹ בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבְיוֹם הַשְּׁבִיעִי יִטְהַר וְאִם-לֹא יִתְחַטָּא בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבְיוֹם
 הַשְּׁבִיעִי לֹא יִטְהַר הַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי הוּא מִהֶזְמֵן שֶׁנִּטְמָא בְּמַת. אִם נִגַע בְּמַת אוֹ הִיָּה בְּאוֹהֶל הַמַּת
 בְּיוֹם רִאשׁוֹן בְּשַׁבּוּעַ, הִרִי שְׁבִימָה שְׁלִישִׁי עוֹשֶׂה אֶת הַהִזָּה הָרִאשׁוֹנָה, וּבִשְׁבַת - אֶת הַשְּׁנִיָּה.
 אֶסוּר מְדַרְבְּנָן לְהוֹזִית בְּיוֹם הַשַּׁבָּת. וְלִכֵּן הַהִזָּה צְרִיכָה לְהִדְחוּת.
 רַמְבַּ"ם הַלְכוֹת פָּרָה אֲדוּמָה י"א ב. מִי שֶׁהִזִּיחַ עָלָיו בְּשִׁלְשִׁי, זֶלַת הִזִּיחַ בְּשַׁבְּעִי, וְשִׁחַח כְּמֵה
 יָמִים--טוֹבֵל בְּכָל עֵת שִׁירִיצָה אַחֵר הַשְּׁבִיעִי, בֵּין בְּיוֹם בֵּין בְּלִילָה, וּמִזִּין עָלָיו בְּיוֹם, בֵּין קוֹדֵם
 טְבִילָה בֵּין אַחֵר טְבִילָה: אִפִּילוּ טְבַל בְּלִיל תְּשִׁיעִי, אוֹ לִיל עֲשִׂירִי. וּמִזִּין עָלָיו לְמֹחֵר, אַחֵר הַנֶּזֶץ
 הַחֲמֹזָה.

לְפִי הַרְמַב"ם בְּדוּגְמָה הַזֹּאת יִכּוֹל לְהוֹזִית בְּיוֹם רִאשׁוֹן אַע"פ שֶׁעֲבָרוּ יוֹתֵר מִשְׁלוֹשָׁה יָמִים אַחֲרֵי
 הַהִזָּה הָרִאשׁוֹנָה. לְפִי הַרְאֵב"ד לֹא יִכּוֹל לְהִיָּת הַפֶּרֶשׁ יוֹתֵר מִשְׁלוֹשָׁה יָמִים בֵּין הַהִזָּאוֹת. וְלִכֵּן
 בְּמִקְרָה הַזֶּה יִזוּ עָלָיו בְּרִאשׁוֹנָה בְּיוֹם רְבִיעִי. יְעוּזִין כֶּסֶף-מִשְׁנָה וְעוֹד בְּסִפְרֵי הַמִּפְתָּח בְּרַמְבַּ"ם פְּרֻקָּל.

אוריאַל פֶּרְנֵק גַּר"ץ מוֹקֵדֶשׁ לְרִפּוּאֵת הַרַב מִשֵּׁה יַחֲיָאֵל [צוּרִיאֵל] בֶּן צִיפּוּרָה

1. וְכָל כְּלֵי פְתוּחַ אֲשֶׁר אֵין עֲמִיד פְּתִיל עָלָיו טְמֵא הוּא (בְּמִדְבָר י"ט, טו).
2. אֲשֶׁפְתוּ בְּקִבְר פְתוּחַ כָּלֶם גְּבוּרִים (יְדִמִּיהוּ ה, טו).
3. כִּי אֵין בְּפִיָּהוּ נְכוּנָה קֶרֶבֶם הַזֹּאת קֶבֶר פְתוּחַ גְּרָנֶם לְשׁוֹנֶם יַחֲלִיקוֹן. (תְּהִלִּים ה"י)
4. שְׂרָשֵׁי פְתוּחַ אֵלֵי מַיִם וְטַל יִלִּין בְּקִצְרֵי. (אִיּוֹב כ"ט:י"ט) **א"ה**. בְּפִסּוּקִים אֱלֹהֵי הַמִּצְוִינִים כְּבַעַל
 הַטּוֹרִים מוֹפִיעָה הַמְלֵה פְתוּחַ.

מְבוּאָר כֹּאֵן שְׁכֵלֵי אֵינוֹ נִטְמָא בְּאוֹהֶל הַמַּת אִם הוּא סָגוּר בְּכִיסוּי מַהוּדָק וְהַרְמַטִי. אִךְ
 אִם הַמַּנְסָה, הַנִּקְרָא צְמִיד, אֵינוֹ פְּתִיל, כְּלוּמַר אֵינוֹ כְּרוּךְ וְקִשּׁוּר עִם חוּט, פְּתִיל -
 טְמֵא הוּא. **א"ה**. סָגוּר בְּהִידוּק מִצְאָנוּ, תְּנֵאֵי קִשּׁוּר כְּחוּט (לֹא עִם חוּט) לֹא מִצְאָתִי, יֵשׁ כְּעֵין זֶה
 בְּרַד"ק בְּהַמְשָׁךְ.

הַתּוֹרָה עוֹסֶקֶת כֹּאֵן בְּכֵלִים הַרְגִילִים בְּזִמְן הַתּוֹרָה (דַּעַת מִקְרָא) שֶׁהֵם בְּכֵלֵי חֶרֶס, שֶׁנֶּעֱלִין
 נֶאֱמָר "וְכָל כְּלֵי חֶרֶשׁ אֲשֶׁר יִפֹּל מֵהֶם אֶל תּוֹכּוֹ כָּל אֲשֶׁר בְּתוֹכּוֹ יִטְמָא וְאֵתוֹ תִּשְׁבְּרוּ" (וִיקְרָא י"א, כג),
 כְּלוּמַר כְּלֵי חֶרֶס יִכּוֹל לְקַבֵּל טוּמְאָה רַק דֶּרֶךְ "אוֹירוּ", כְּלוּמַר חֲלָלוּ הַפְּנִימִי הַפְּתוּחַ,
 וְלֹא מִיִּטְמָא "מִגְּבוּ" כְּלוּמַר מִצְדוֹ הַחִיצוֹנִי.
 מַחְבַּרְת מִנְחָם

פְתִיל - וְקִצְעַן פְּתִילִם (שְׁמוֹת ל"ט, ג), עַל פְּתִיל תְּכֵלֶת (שְׁמוֹת כ"ז, לז), פְּתִילִים כְּמִשְׁמַעוֹ. וְיִתְכַן
 לְהִיָּת מִגְּזֵרָתוֹ, אֲשֶׁר אֵין עֲמִיד פְּתִיל עָלָיו, וְעֲצַת נְפִתִילִים נְמַהֲרָה (אִיּוֹב ה, יג), נְפִתִילֵי אֱלֹהִים
 נְפִתִילֵי (בְּרִאשִׁית כ, ח).

רש"י במדבר י"ט:ט"ו:

וכל כלי פתוח – בכלי חרס, לשון תורה לעצמה, לשון חכמים לעצמה] הכתוב מדבר, שאין מקבל טומאה מגבו אלא מתוכו. לפיכך אם אין מגופת צמדו פתולה עליו יפה בחיבור – טמא הוא. הא אם יש צמיד פתיל עליו – טהור. פתיל – לשון מחובר בלשון ערבי, וכן: נפתולי אלהים נפתלתי עם אחתי, – נתחברתי עם אחותי.

רש"י בראשית ל'ח'

נפתולי אלהים נפתלתי – מנחם בן סרוק פרשו במחברת: צמיד פתיל, חבורים מאת המקום נתחברתי עם אחותי לזכות לבנים.

ואני מפרשו: לשון עקש ופתלתל (דברים ל"ב:ה), נתעקשתי והפצרתי עתירות ונפתולים למקום, להיות שוה לאחותי.

ר' אליהו מזרחי במדבר י"ט:ט"ו:

פתיל לשון מחובר בלשון ערבי וכן נפתולי אלהים נפתלתי נתחברתי.

וגבי נפתולי אלהים נפתלתי, פי' שמנחם בן סרוק הוא שפירש נפתולי אלהים נפתלתי מלשון חבור אבל אני מפרשו לשון עקש ופתלתול נתעקשתי והפצרתי פצירות ונפתולים למקום. אבל בחולין [כה ע"א] פיר' גבי הא יש צמיד פתיל עליו טהור שמצומדת מגופתו עליו לפיו יפה. פתיל מגופה (בדפוסים שלנו. מגופו:?). ושני המאמרים הללו הם חלוקים בפירוש פתיל בהכרח, שכאן פירוש פתיל לשון מחובר ושם פי' פתיל מגופה, אבל פירוש צמיד יחוייב לומר שממה שפירש פתיל מחובר יתכן לפרש צמיד מגופה ויהיה פי' אשר אין צמיד פתיל עליו שאין מגופתו לפיו יפה, וממה שאמר פתיל מגופה יחוייב לפרש צמיד לשון חבור ויהיה פי' אשר אין צמיד פתיל עליו שאינו מחובר מגופתו לפיו יפה ויהיו המאמרים הללו חלוקים גם בפי' צמיד, או יתכן שבפי' צמיד שני המאמרים מורים שהוא מלשון חבור מגורת הנצמדים לבעל פעור (במדבר כה, ה), רק שהמאמר שפירוש פתיל מחובר יחוייב לפרש שצמיד מורה על המגופה וקורא המגופה צמיד להיות מחוברת תמיד עם פי הכלי וזה שכתוב כאן אם אין מגופת צמודתו פתולה עליו כלומר שאין המגופה שהיא צמידתו הנצמדת בו תמיד מחוברת עליו בפיו יפה, והמאמר שפי' פתיל מגופה יחייב לפרש שצמיד כמשמעון [ה(מ)לשון ממש ופי' אשר אין צמיד פתיל עליו שאינה מחוברת מגופתו לפיו יפה:

ר"י אבן גנאח שורש פתל

...וענין הכל עקשות והתמדה על הדבר ושקידה עליו ממנו מה שהוא בעקשות כמו נפתל ועקש (משלי ת, ה) וממנו מה שהוא ביעוץ והעיון בעצה כמו ועצת נפתלים נמחרה, ומזה הענין נאמר אשר אין צמיד פתיל עליו כלומר שוקד עליו ודבק בו ובדברי רבותינו ז"ל (משנה כלים י"ב) אין מקיפים לא בעץ ולא בעפרת מפני שהוא צמיד ואינו פתיל כלומר אינו דבק בטוב בו, וממנו נפתולי אלהים כלומר מריבה גדולה ובעבור גדלה יחסה אותה אל האלהים. פתיל תכלת (שמות כה, לו ועוד) חוט וקבוצו [לשון רבים] וקצץ פתילים.

חֲתָמָה וּפְתִילָה (בראשית לח, יח) כמו הגורה.

רד"ק שורש פתל

...אשר אין צמיד פתיל, פירוש חתיכת בגד קטנה, ודומה לו בדברי המשנה (משנה שבת ב:ג) פתילת הבגד שקפלה ולא הבהבה, וכמוהו לפי דעתי חֲתָמָה וּפְתִילָה, רוצה לומר אדרתו או הצניף שעל ראשו, וכן דעת המתרגם שתרגם שוֹנְשֵׁפָה, ותרגום וַיִּלֵּט פְּנֵיו בְּאַדְרָתוֹ (מלכים א':יג) בְּשׁוֹנְשֵׁיפִיהָ, ותרגום הַמְחַלְצוֹת וְהַמְעֻטָּוֹת (ישעיהו ג:כ"ב) כְּתוּנֵי־א

⁷ א"ה, שיבוש זה תוקן במהדורת עוז והדר, שיבוש זה מקורו בדפוס ונציה, ככתבי היד ובדפוס פיזארו שלפני ונציה אל נכון: מגופה.

וְשׁוֹנֵי־פִיָּא, וְתַרְגוּם וּפְרָשׁוֹ הַשְּׁמֵלָה (דברים כ"ב:ו') וַיִּפְרְסוּן שׁוֹנֵי־פִיָּא. פְּתִיל הַנְּעֵרֶת (שופטים ט"ז:ט), פְּתִיל תְּכֵלֶת (שמות ל"ט:ל"א), חוּט כְּפֹל וְשׁוֹזֹר. וכן אמרו רבותינו ז"ל (ספרי פ' שלח לך) פתיל שיהיה טווי ושזור. והקבוץ וקצץ פתילם. וכן חותמך ופתילך, לדעת קצת המפרשים. והנכון מה שכתבתי בו. וכל הנכנס תחת השרש הזה הוא ענין אחד ענין העוות וההפוך, כי החוט כשהוא כפול ושזור הוא מעוות. וכן הבגד שנעשה מן החוטים השזורים.

שורש צמד ... הַנְּעֵמְדִים לְבַעַל פְּעוֹר. וַיִּנְעֲמְדוּ יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעוֹר (במדבר כ"ה:ג), ענין חבור ודבוק.

והתאר: אֲשֶׁר אֵין צְמִיד פְּתִיל עָלָיו, פירוש שאין חתיכת בגד דבוקה עליו לסתמו. כי כלי חרס מטמא מתוכו ולא מגבו. ונקרא צמיד החלי [=תכשיט] שעל היד לפי שהוא מחובר בה תמיד ...

ר"י כספי שורש פתל

מין עוות ועקום ועקוש. השם נפתול ... מזה שמו שם לחוטים הדבוקים יחד בעוות כשהוא שחור [?] ואמרו אשר אין צמיד פתיל עליו, חותמך ופתילך, פתיל הנעורת, פתיל תכלת...

טור הפירוש הקצר [א"ה. לא פירוש אלא ליקוט דרשות גימטרייות וכד'] במדבר י"ט:ט"ו פתוח – ד' במסורה וכל כלי פתוח. שרשי פתוח אלי מים. קבר פתוח גרוגס. אשפתו כקבר פתוח. היינו דאמרו [השווה בבלי שבת צה בן ד' מדות בכלי חרס ניקב ככונס משקה נפסל מלקדש בו מי חטאת והיינו כלי פתוח האמור כאן אצל מי חטאת שאינו חשוב כלי. ועדיין כלי הוא לענין זרעים. ניקב כשורש קטן כלוף (פי' הוא מאכל עורבים) דהיינו מין קטניות⁸, טהור הוא לענין זרעים שאם היו זרעים זרועים בעציץ נקוב אינו מקבל טומאה והיינו שְׂרָשֵׁי פְּתוּחַ אֵלֵי מַיִם. ועדיין כלי הוא לענין זיתים. ניקב כמוציא זית טהור מסתם כלי חרס העומד לזיתים והיינו פְּתוּחַ גְּרֵנֶס דסתם אכילה בכזית. ועדיין כלי הוא לרמונים. ניקב כמוציא רמון טהור מכלום והיינו אֲשַׁפְתּוֹ כְּקָבֵר פְּתוּחַ כלומר כשניקב כרמון ופתוח כמוציא רמון זורקין אותו לאשפה ואין שם כלי עליו עוד.

רש"י הירש במדבר י"ט:ט"ו

וכל כלי פתוח וגו' – כבר למדנו מלשון "וכל אשר באהל" שבפסוק הקודם, שכל דבר הראוי לקבל טומאה – וכלים בכלל – נטמא באוהל המת. אולם כאן מדויק מלשון הפסוק שכלי אינו נטמא אם הוא סגור בכיסוי מהודק. נמצא שאנו עוסקים כאן בכלי היכול לקבל טומאה רק דרך חללו הפנימי הפתוח ["אורו"]. "שטומאתו קודמת לפתחו" (חולין כה:). הטומאה כביכול מחכה לפתיחת פתח, משום שאין הכלי נטמא מצדו החיצוני ["מגבו"]. נמצא שאנו עוסקים כאן בכלי חרס, שעליו כבר נאמר (ויקרא יא. לג) שהוא מיטמא מאוירו ואינו מיטמא מגבו.

אם כלי חרס סגור בכיסוי מהודק, "אשר... צמיד פתיל עליו" – וכתוצאה מכך הטומאה אינה יכולה להגיע לחללו הפנימי – הוא נשאר טהור באוהל המת, ומגן על מה שבתוכו מפני הטומאה: כלי חרס "מציל באוהל המת" (עיין ספרי).

כ א ילקוט סופר. וַיָּבֵאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל הָעֵדָה מְדַבְּרִין בְּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וַיֵּשֶׁב הָעָם בְּקֹדֶשׁ וְתָמַת שֵׁם מַרְיָם וְתַקְבֵּר שָׁם. וברש"י: למה נסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה לומר לך כמו שפרה אדומה מכפרת, אף מיתת צדיקים מכפרת. וכן הוא בפסיקתא. ושמעתי מאמור"ר גאון ישראל מו"ה שמחה בונם סופר נ"י אבדק"ק פ"ב יע"א לבאר ענין ההשוואה של מיתת צדיקים

⁸ ממקומות אחרים או מפרשים אחרים נראה שלוף ממין הבצלים.

לפרה אדומה דהנה המת מטמא טומאת הגוף כל הנכנס לאהל או הנוגע בו, נמצא הצדיק מטמא במיתתו את הגוף, אבל מאידך הוא מטהר את הנפשות, כי מיתת צדיקים מעורר לתשובה, כי וְחַי יִתֵּן אֱלֹהֵינוּ לְבוֹ (קהלת ג, ב) דאם בארזים נפלה שלהבת ואם, בצדיקים כאלו, מה יענו איזובי הקיר ונתעורר העם לתשובה. וא"כ הצדיק מטמא טהורים בגוף על ידי מיתתו, ומטהר הטמאים בנפש, וזה הדמיון לפרה אדומה, כי פרה אדומה מטהר טמאים ומטמא טהורים, והכי נמי מיתת צדיקים מטהר הנפשות ומטמא הגוף. עכ"ד.

ולי נראה לומר בענין ההשוואה של מיתת צדיקים לפרה אדומה, דפרה אדומה רק מטהר כשנטמא על ידי נגיעה במת, אבל בטומאה יוצאת מגופו כגון זב ומצורע, אין אפר פרה מטהר. והכי נמי דומה מיתת צדיקים, דמיתת צדיקים מעורר לתשובה, אבל זה רק במי שחטא כי תאוה הוא לעינים, ועלול בטבעו, לרע או על ידי חברת מרעים ורשעים ונפתה אחריהם דאז על ידי שרואה סוף האדם למיתה, הוא נתעורר על ידי זה. אבל אם הטומאה מגופו והוא בבחינת 'פְּרָאשׁוּ נִגְעוּ' (ויקרא יג, מד), כי תועה בדרך השכל ונכשל באמונה על ידי חקירה והשכלה, אז אין תרופה למכתו וגם, מיתת צדיקים לא יעוררו לתשובה.

כ ה הרב גור אריה צור נר"ו. וְלִמָּה הֶעֱלִיתֶנּוּ מִמִּצְרַיִם לְהֵבִיא אֹתֶנּוּ אֶל-הַמָּקוֹם הַרְעָה הַזֶּה לֹא | מְקוֹם זֶרַע וְתֹאנָה וְגִפְנוֹ וְרִמּוֹן וּמִיָּם אֵין לְשִׁתּוֹת.

היה לו לכתוב אל המקום הזה, ולפי התלונה מובן ממילא שהמקום הזה לא טוב. ומאי אל המקום הרע הזה.

ויש לומר, הרע הוא יצר הרע. והמדבר הוא מקומו של הסטרא אחרא, של השבאי הנורא הלא הוא היצר הרע. לכן אמרו אל המקום הרע הזה, אל המקום שבו נמצא היצר הרע הזה.

ורמזה התורה בזה שיצר הרע לא הוא המפיל את האדם, אלא האדם הוא המפיל עצמו בהביאו עליו את היצר הרע, וכן כאשר אינו מתגבר על יצרו. וכעין זה יובן פיוט הסליחות ביום הכפורים: "ועל חטא שחטאנו לפניך ביצר הרע". והרי כל החטאים כולם אדם חוטא ביצר הרע. אלא כך יהיה מובנו: בנוסף לשאר החטאים שחטאנו על ידי יצר הרע שנכנענו לו, מבקשים אנו סליחה על חטא שחטאנו לפניך בכך שהבאנו עלינו את יצר הרע, שפתחנו לו את הדלת ואפשרנו לו להכנס אל תוכנו, ועל כל פנים שלא מנענו ממנו להכנס.

וזה שאמרו וְלִמָּה הֶעֱלִיתֶנּוּ מִמִּצְרַיִם לְהֵבִיא אֹתֶנּוּ אֶל-הַמָּקוֹם שֶׁבוּ נִמְצָא הַשְּׁבָאִי הַרְעָה הַזֶּה, הנקרא יצר הרע, שעיקר חיותו במדבר. ולכן אמרו וּמִיָּם אֵין לְשִׁתּוֹת. וכפי שנאמר במסכת שבת [כב]. אמר רב כהנא דרש רב נתן בר מניומי משמיה דרב תנחום מאי דכתיב וְהַבּוֹר רַק אֵין בּוֹ מִיָּם (בראשית לו, כד) ממשמע שנא' והבור רק איני יודע שאין בו מים אלא מה ת"ל אין בו מים מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו. ועל דרך הדרש יאמר: וְלִמָּה הֶעֱלִיתֶנּוּ, עשה הקב"ה שכל הגדול מחברו יצרו גדול ממנו. כדי שיעלה עוד ועוד לגדולה בדרכי ה', ובעלייתו זו יתגבר ויגביר עוד חיל כנגד יצר הרע. והמתלוננים לא הבינו כי זו הדרך לעלות, ואמרו וְלִמָּה הֶעֱלִיתֶנּוּ. והם אינם יודעים שאדרבה, על מנת כן הֶעֱלִים. שמכאן ואילך יכולה להיות להם רק עליה.

ועוד יש ליתן טעם לאומרו לא מקום זרע ותאנה וגפן ורמון.

מדוע יהפכו את סדר שבעת המינים הכתובים בתורה, (דברים ח, ח) אֶרֶץ חֹטֵה וְשֹׁעֵרָה וְגִפְנוֹ וְתֹאנָה וְרִמּוֹן וְגו'.
ויש לומר שבוזה התכוונו לקנתר, ולמצוא תואנה. לכן הקדימו לגפן את התאנה.

ועוד יש ליתן טעם מדוע הזכירו רק ד' מינים ולא ז'. ויש לומר שהארבע מינים הנזכרים הם הסבר למה שאמרו אֵל הַמָּקוֹם הָרַע הַזֶּה, אל המקום שבו יצר הרע שולט.

ועל דרך הצח, זה שאמרו לא מְקוֹם זָרַע והוא כנגד זרע התבואה, שהוא חיטה מלשון חטא, וכווננו במלה זָרַע לומר זֶה רַע. ותאנה שאין במקום הזה יראה ובושה, ככתוב (בראשית ב, כה) וְלֹא יִתְבַּשְׁשׁוּ, וְתִקַּח מִפְּרִי וְתֹאכַל (ג, ו), ופירש רש"י שם שתאנה הוא העץ שאכלו ממנו. וְגַפְּן שֵׁאִין במקום הזה שמחה כשמחת היין ככתוב (שופטים ט, ג) תִּירוּשֵׁי הַמְּשַׁמֵּחַ אֱלֹהִים וְאֲנָשִׁים, וגם אמרו חז"ל שגפן הוא היה הפרי האסור. וְרַמְזוֹן שאין במקום הזה אפשרות להיות מלאים מצוות כרימון, וּמִים אֵין לְשִׁתוֹת. ואין כאן מים המשולים לתורה שתהיה תבלין ליצר הרע. ובאלו הדברים רצו להצדיק תלונותיהם.

כ כג אחד תרגום הרב יהודה גנוט נר"ו. כג בהר ההר מת' בהור טורא. אע"פ שאין הר לשון ארמי, עכ"ז נשמר כאן אונקלוס מלתרגם טור טורא, וכמש"כ הפתשגן שאונקלוס נשמר מצירוף שתי מילים דומות. א"ה. מגליון חוקת סו. כ כב הַר הַהָר? התשובה תהיה פרוש רש"י: "הר על גבי הר", המוכשרים ימשיכו: "כתפוח קטן על תפוח גדול". אבל אין זה פשוטו של מקרא! בתרגום אונקלוס כתוב הַהוֹר טוֹרָא, וכן בפרוש רס"ג, כלומר לְהַר שִׁשְׁמוֹ הוֹר. אבל ידידנו נר"ו מבין כן גם בתרגום, וליתא!

כא ה. הרב יהודה גנוט. בלחם הקלקל מת' במנא הדין דמיכליה קליל. שהרי לא היה המן קלוקל כלל, אלא כדפרש"י שהיה נבלע באברים, לכן פירש התיבה בדרך כבוד, ובאמת שהאב"ע מפרש כן התיבה עצמה "כמו קל הקל, והמילה כפולה...".

א"ה. הוא מבין שבפשוטו של מקרא קלוקל=מקולקל, או ע"ס המקרא פְּנִים קְלִקְל (קהלת י, ט). ואז צריך לתרגם, אבל נכון יותר שהתרגום תרגם כפשוטו של מקרא מה שנקרא בלשוננו קליל.

הפטרת חקת

הרב גור-אריה צור נר"ו. יש להבין הקשר של הפטרה לפרשת חקת. על דרך הפשט נקבעה הפטרה של מלחמת יפתח הגלעדי בעמון, בהקשר למלחמת סיחון המוזכרת בפרשה בצאתנו ממצרים וכו', כשיפתח מגולל לפני מלך עמון את כל התלאה אשר מצאתם בדרך וכו'. ולעומקו של מקרא יש להבין ההקשר של הפטרה גם לתחילת הפרשה, זאת חקת התורה. שהרי מקובלים אנו שכל פרשה ופרשה יש לה שייכות לשמה ולתחילתה.

ובשימת לב, נאמר בזאת חקת התורה אדם כי ימות באהל, ודרשו בו זה ת"ח המומית עצמו באהלה של תורה. ומובא בתנחומא פרשת בחוקותי, שיפתח לא היה בן תורה ולכן נדר מה שנדר. וכלשון התנחומא: איש כי יפלא נדר בערכך נפשית (ויקרא כז, ב). זה שאמר הכתוב: פרי צדיק עץ חיים ולקח נפשות חכם (משלי יא, ל). אם יהיה אדם צדיק, ואף על פי שהוא צדיק ואינו עוסק בתורה, אין בידו כלום. אלא, פרי צדיק עץ

חיים, זו תורה, שמתודך שהוא בן תורה, הוא למד היאך לרקח נפשות, שנאמר: ולקח נפשות חכם. שאם ידך לערף נפשות, הוא למד מן התורה היאך עושה. ואם אין בידו תורה, אין בידו כלום. כן את מוצא בפתח הגלעד, מפני שלא היה בן תורה, אבד את בתו.

ובכך יש לומר שנקשרת ההפטרה בזה גם לסיום הפרשה, כמובא לעיל בלעומקו של מקרא גבי ספר מלחמות ה' את והב בסופה ואת הנחלים ומעשה הנמלים בעוג מלך הבשן. שהכל עניין אחד הוא, של עמל התורה. לומר לך שהכל מעשי אלקים המה, בהשגחה פרטית של עיני ה' אלקידך ביה מרשית השנה ועד אחרית שנה (דברים יא, יב), וכפי שאמרו חז"ל (ברכות טז תוס' שם) על סמיכות הפסוקים מה-טבו אהלדך יעקב... פנחלים נטיו וגו'. (במדבר כד, הו) וכמובא בתחילת הקונטרס מדוע נסמכו נחלים לאהלים לומר לך מה נחלים מעלין את האדם מטומאה לטהרה, אף אהלים של תורה מעלין את האדם מכף חובה לכף זכות, והיינו ספר מלחמות ה' ספר מלחמתה של תורת ה' באהלה של תורה המשולה למים המפכים מנחל עליון לנחל תחתון לטהר את ישראל.

פן לחכם ונחכם-עוד

אנא שלחו את הערותיכם!

הכתובת למשלוח: eliyahule@gmail.com

הערות מתקבלות גם באנגלית.

הודעה מאתר "לדעת" כאן תוכלו להוריד גליונות פרשת השבוע מדי שבוע (גם גליונו מופיע שם):

<http://www.ladaat.info/gilyonot.aspx>

מאמרנו מופיע ונשמר באוצר החכמה בפורום דקדוק ומסורה

<http://forum.otzar.org/forums/viewtopic.php?f=45>

מאמרנו מופיע ונשמר באתר דרשו <http://www.dirshu.co.il/?p=140390>

אם אתה מתעניין

בהבטים הלשוניים של התורה

(לשון המקרא, המשנה, התלמוד וכו')

אתה מוזמן להרשם (בחנם)

לקבלת דוא"ל בנושאים לשוניים

בכתובת: info@maanelashon.org

☺ בוא להחכים את עצמך ואת שאר המכותגים ☺